

VẤN ĐỀ THÁI LAN CÔNG NHẬN CHÍNH PHỦ BẢO ĐẠI NĂM 1950

THANANAN BOONWANNA*

Quan hệ Thái Lan-Việt Nam nói chung, của Thái Lan với các chính phủ, phe phái của Việt Nam nói riêng qua các giai đoạn lịch sử, nhất là dưới thời chiến tranh lạnh luôn là chủ đề hấp dẫn. Việc Thái Lan công nhận chính phủ Bảo Đại thân Pháp vào năm 1950 là một trong những bằng chứng của xu hướng gia tăng chống cộng sản do phương Tây phát động ngay sau khi chiến tranh thế giới lần thứ II kết thúc. Đây là một chủ đề rất lớn, Bài viết này góp phần giải thích tại sao Thái Lan lại quyết định công nhận chính phủ Bảo Đại và tiến trình đó diễn ra như thế nào.

1. Hoàn cảnh quốc tế và khu vực thời kỳ chiến tranh lạnh

Sau chiến tranh thế giới lần thứ II, do sự bất đồng trong quan hệ giữa Mỹ và Liên Xô, thế giới chia làm hai phe rõ ràng, một bên do Mỹ lãnh đạo và bên kia do Liên Xô chi phối. Hai siêu cường nay luôn đấu tranh và kiềm chế lẫn nhau bằng mọi hình

thức, chỉ trừ là chưa diễn ra trực tiếp giao chiến với nhau. Sự mở rộng nhanh chóng ảnh hưởng của Liên Xô sang các nước Đông Âu những năm 1945-1948 làm cho Mỹ và đồng minh của họ đưa ra những phản ứng mới. Cụ thể là vào tháng 2 năm 1947 Mỹ đưa ra kế hoạch Marshall nhằm vực lại khu vực châu Âu làm đối trọng với Liên Xô. Để tăng cường hợp tác giữa các nước cộng sản với nhau, Liên Xô vào tháng 9 năm 1947 lập nên "Cục thông tin Quốc tế" (Comintern). Phản ứng lại xu hướng này, Mỹ vào năm 1949 hợp tác với 15 nước Tây Âu lập nên Khối quân sự Bắc Đại Tây Dương (NATO) để chống lại sự lan rộng ảnh hưởng của chủ nghĩa cộng sản, trước hết là chống lại Liên Xô. Còn ở châu Á, đảng Cộng sản Trung Quốc đã chiến thắng Quốc dân đảng, lập nên nhà nước Cộng hoà Nhân dân Trung Hoa vào ngày 1 tháng 10 năm 1949. Ngay sau đó Liên Xô và Cộng hoà Nhân dân Trung Hoa ký Hiệp ước Hữu nghị Xô -Trung. Vào đầu 1950, Trung Quốc và Liên Xô công nhận nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà do Chủ tịch

* Thananan Boonwanna, Giảng viên ĐH Chulalongkorn (Băng Cốc - Thái Lan), NCS ngành Lịch sử, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia TP.Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh sáng lập vào ngày 2 tháng 9 năm 1945. Trong bối cảnh đó, Mỹ buộc phải can thiệp, giúp đỡ Pháp đang sa lầy ở Đông Dương nhằm mục tiêu chính là ngăn chặn sự lan rộng của chủ nghĩa cộng sản xuống Đông Nam Á.

Thái Lan là một nước phát triển theo con đường tư bản chủ nghĩa, cũng cảm thấy lo ngại về xu hướng tiến triển trên nên đã khá chủ động tăng cường quan hệ với cả Mỹ và Pháp. Vào tháng 1 năm 1950, Tổng thống Truman phái đại sứ P.C. Gessup đến các nước Viễn Đông thị sát tình hình⁽¹⁾. Ngay sau đó vào ngày 8 tháng 2 năm 1950, Mỹ đi đến quyết định công nhận chính phủ Bảo Đại do Pháp dựng lên⁽²⁾. Cùng với sự công nhận trên, Mỹ còn hứa giúp đỡ các nước châu Á khoản viện trợ không hoàn lại là 75 triệu USD và còn đề nghị Pháp tăng cường ủng hộ các lực lượng chống đối cộng sản ở Việt Nam, Lào và Campuchia. Đây là dấu hiệu đầu tiên Mỹ công khai can thiệp vào công việc nội bộ của Việt Nam.

Ông Jessup trong thời gian thăm nước Thái Lan đã chủ trì Hội nghị trưởng đoàn đại sứ Mỹ vùng Viễn Đông. Hội nghị này khai mạc tại Băng Cốc vào ngày 12-2-1950. Tham dự hội nghị còn có ngài W.Walton Butter Worth thứ trưởng bộ ngoại giao Mỹ phụ trách khu vực Viễn Đông. Với số lượng tham dự gần tới 20 đại sứ của Mỹ ở khu vực Viễn Đông nên hội nghị có tầm quan trọng đặc biệt đối với Thái Lan và vấn đề công nhận chính phủ Bảo Đại. Hội nghị đã nhấn mạnh rằng cần thiết giúp đỡ Thái Lan và chính phủ Bảo Đại trong cuộc đối phó với sự lan rộng của chủ nghĩa cộng sản.

2. Sự phân hoá trong chính phủ Thái Lan xung quanh việc công nhận chính phủ Bảo Đại

Sau khi bàn bạc với ông Jessup đại sứ của Mỹ, Thống chế P. Phibun Sôngkham và một số nhà lãnh đạo khác của chính phủ Thái Lan đã thúc ép nước này công bố công nhận chính phủ Bảo Đại. Thống chế P. Phibun Sôngkham đã đưa vấn đề nói trên thảo luận tại Hội nghị Hội đồng bộ trưởng. Nhận thấy sự công nhận chính phủ Bảo Đại là vấn đề hết sức hệ trọng và nhạy cảm nên Thống chế P. Phibun Sôngkham phải đưa chuyện này họp bàn đến 3 lần: Ngày 13-2-1950, ngày 20-2-1950, và ngày 27-2-1950.

2.1 Hội nghị Hội đồng bộ trưởng lần thứ nhất về vấn đề công nhận chính phủ Bảo Đại

Hội nghị Hội đồng bộ trưởng khai mạc thường kỳ tại trụ sở nội các ngày 13-2-1950. Vấn đề đưa ra thảo luận xoay quanh vấn đề thời sự thế giới và việc công nhận chính phủ Bảo Đại hay chính phủ Việt Nam Dân Chủ Cộng Hoà của Hồ Chí Minh. Trong chương trình nghị sự có bàn về việc phòng chống nguy cơ lan rộng của cộng sản xung quanh biên giới Thái Lan nên Thống chế P. Phibun Sôngkham có mời cả Ủy ban quốc phòng Trung ương tham dự Hội nghị đặc biệt này. Ủy ban Quốc phòng có trung tướng Phin Sunhavan tư lệnh lục quân, trung tướng Sinthu Sôngkhamchai tư lệnh hải quân và trung tướng Khunrônnapakhat tư lệnh không quân v.v... Trước khi khai mạc hội nghị, Thống chế P. Phibun Sôngkham đã trình bày tổng quan về tình hình thế giới và nguy cơ thâm nhập của cộng sản vào

Thái Lan với lời đề nghị gia tăng hợp tác với Anh và Mỹ và cho rằng, nhiệm vụ chống cộng sản phải được quan tâm hàng đầu⁽³⁾. Về vấn đề công nhận các chính thể của Việt Nam, Ông Phốt Sarasin, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao cho rằng, việc công nhận chính phủ Bảo Đại cần cân nhắc kỹ, cho dù Mỹ và Anh đã công nhận chính thể đó rồi. Nhiều đại biểu khác đặc câu hỏi chính phủ Hồ Chí Minh có phải là cộng sản không? Tại sao hầu hết Việt kiều ở Thái lại ủng hộ chính phủ này? Nếu công nhận chính phủ Bảo Đại có gây ra những rắc rối đối với an ninh của Thái không, nhất là đối với số đông Việt kiều cư trú tại Đông Bắc đất nước. Việc thảo luận các vấn đề trên trở nên sôi nổi và căng thẳng, nhưng quy chung chia làm hai phái, một bên do Thống chế P.Phibun Sôngkham đứng đầu ủng hộ việc công nhận chính phủ Bảo Đại và bên kia do ông Phốt Sarasin, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao đại diện phản đối ý kiến đó và cho rằng chính phủ Bảo Đại là chính phủ bù nhìn không có cơ sở thực tế, có thể sụp đổ bất cứ lúc nào. Hơn nữa, Thái Lan là một nước độc lập, nếu công nhận chính phủ Bảo Đại coi như nước Thái Lan theo Mỹ và Anh. Điều này có thể gây thiệt hại, coi như Thái Lan đã vào hòa với Mỹ. Tiếp đến vị bộ trưởng này còn đặt vấn đề nếu công nhận chính phủ Bảo Đại được, tại sao không công nhận Trung Quốc cộng sản⁽⁴⁾.

Cuối cùng Hội nghị đưa ra nghị quyết chính thức rằng, chính quyền Thái Lan sẵn sàng hợp tác với Anh và Mỹ chống lại cộng sản; Còn việc công nhận chính phủ Bảo Đại sẽ hoãn lại và sẽ bàn trong cuộc họp tiếp theo khi nào Mỹ và Anh đưa ra lời yêu cầu chính thức về công nhận

chính thể này. Còn vấn đề đối xử với dân di cư từ Đông Dương đến Thái Lan thì chủ trương chưa có sự thay đổi, chờ đợi quyết định sau khi xem xét công nhận chính phủ Bảo Đại.

Tuy kết quả cuộc hội nghị lần này chưa quyết định được có hay không công nhận chính phủ Bảo Đại, nhưng xem thái độ của Thống chế P.Phibun Sôngkham là đã sẵn sàng công nhận chính phủ đó rồi. Nếu chính phủ Thái Lan công nhận chính phủ Bảo Đại thì chính sách đối với dân Việt Nam di trú tại Thái sẽ thay đổi.

2.2 Hội nghị Hội đồng bộ trưởng lần thứ hai về vấn đề công nhận chính phủ Bảo Đại

Hội đồng bộ trưởng mở hội nghị lần thứ hai vào ngày 20-2-1950 để thảo luận và quyết định vấn đề công nhận chính phủ Bảo Đại. Trong hội nghị lần này Thủ tướng đã mời thành viên Ủy ban Bộ Quốc phòng gồm 67 người, trong đó có những vị quan trọng như: Trung tướng Phin Sunhavan tư lệnh lục quân, trung tướng Luông Sôngkhamchai tư lệnh hải quân, trung tướng Khunrônaphakat tư lệnh không quân và các quan chức cấp cao của ngành an ninh. Hội nghị diễn ra từ 9:00 giờ đến 18:00 giờ và chỉ nghỉ trưa lúc 15:00 giờ. Nội dung chính vẫn xoay quanh việc Thái Lan nên hợp tác với Mỹ, Anh hay Cộng sản. Trước khi diễn ra Hội nghị lần Hai, chính phủ Hồ Chí Minh đã có công hàm gửi Bộ Ngoại giao Thái Lan đề nghị không công nhận chính phủ Bảo Đại; Nếu Thái Lan không công nhận Bảo Đại coi như công nhận chính phủ Hồ Chí Minh.

Thống chế P.Phibun Sôngkham còn

nêu lên sự gôn gũ và gia tăng quan hệ cả về kinh tế và chính trị của Thái Lan với Mỹ và Anh trọng chiều dài lịch sử. Thống chế cho rằng, Mỹ và Anh đã công nhận chính phủ Bảo Đại cũng coi như là xây dựng một lớp phòng phủ bảo vệ Thái Lan. Vì vậy, nhân cơ hội này nên nhanh chóng công nhận chính phủ Bảo Đại. Phía quân đội đến tham dự hội nghị với danh nghĩa Ủy ban Quốc phòng Trung ương và Hội đồng quốc phòng cũng đồng ý công nhận chính phủ Bảo Đại ngay. Theo quy định, hội nghị sẽ biểu quyết về vấn đề này. Nhưng thấy có 4 bộ trưởng phản ứng là ông Phốt Sarasin Bộ trưởng Ngoại giao, hâu tước Borirák Vêsakan Bộ trưởng Y tế, bá tước Phanvimônset Bộ trưởng tư pháp và trung tướng hâu tước Thếp Hatsadin Bộ trưởng Giao thông đề nghị nên từ từ xem xét tình hình trước, đồng thời nên công bố trước hội nghị rằng việc Mỹ và Anh công nhận chính phủ Bảo Đại là sai; Thái Lan không làm theo kiểu đó. Nếu chính phủ công nhận chính phủ Bảo Đại, các bộ trưởng này sẵn sàng từ chức⁽⁵⁾. Việc thảo luận lần này đã đến 6 giờ chiều mà không ngã ngũ. Cuối cùng Thống chế P.Phibun Sôngkham tuyên bố bế mạc và quyết định tiến hành xem xét về vấn đề trên thêm một lần nữa.

2.3 Hội nghị Hội đồng bộ trưởng lần thứ ba về vấn đề công nhận chính phủ Bảo Đại và việc công bố công nhận chính phủ Bảo Đại ngày 28-2-1950

Sau hai lần bàn bạc có hay không công nhận chính phủ Bảo Đại, Hội đồng bộ trưởng cùng với Ủy ban Quốc phòng trung ương hầu như đã bỏ qua vấn đề công nhận chính phủ của Hồ Chí Minh với lý do Hồ Chí Minh được sự ủng hộ của Liên Bang

Xô Viết và Trung Quốc cộng sản. Nhưng nhóm do ông Phốt Sarasin, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao và một số vị khác trong chính phủ và các đảng phái đối lập, trong đó có ông Khuông Aphayvông phía đảng Dân chủ (Prachathípat) đã phản đối quan điểm của Thống chế P.Phibun Sôngkham⁽⁶⁾. Riêng về ngài Khúcrit Pramôt đại biểu quốc hội phái đối lập là đảng Dân chủ phát biểu đồng ý với ý kiến của ông Khuông Aphayvông không nên công nhận chính phủ Bảo Đại vì chính phủ này không có độc lập hoàn toàn. Nếu chính phủ nào có độc lập chính thức có thể mở sứ quán được ở tất cả các nước, nhưng chính phủ Bảo Đại chỉ mở sứ quán ở Thái Lan, Vatican và vài nước thôi. Hơn nữa chính phủ Bảo Đại vẫn nằm trong Liên hiệp Pháp. Nếu công nhận chính phủ Bảo Đại cũng coi như Thái Lan là đối tác cả với Pháp nữa. Nếu như vậy Thái Lan cũng giống một nước thuộc địa của Pháp. Ngoài ra cũng có nhiều Ủy viên Thượng viện như hâu tước Anachăcboriban, ông Banchông Sicharun và hâu tước Thônvan-ic cựu Bộ trưởng Tài chính đã nêu quan điểm tương tự, cho rằng Thái Lan chưa nên công nhận chính phủ Bảo Đại, nên chờ đợi một thời gian nữa để bảo đảm lợi ích cho đất nước⁽⁷⁾.

Lúc 11 giờ 30 phút sáng ngày 21-2-1950, Ông Edwin Satentan đại sứ Mỹ thường trú tại Băng Cốc đã gặp ông Phốt Sarasin tại Bộ Ngoại giao, cuộc gặp lần này ông Satentan đã thông báo nguyện vọng của Mỹ muốn giúp đỡ Thái Lan về tài chính và nhấn mạnh về chủ trương của tổng thống Truman rằng Mỹ sẽ giúp đỡ nước nào biểu hiện chính trị rõ ràng. Việc vào gặp ông Phốt Sarasin của ông

Satentan tạo ra sức ép lớn đối với Thái Lan vì vào thời điểm đó nước này cũng chưa hoàn toàn thoả mái trong việc công nhận chính phủ Bảo Đại. Sau đó không lâu nhiều báo chí đăng rầm rộ nói về điều kiện sự thật làm cho chính phủ Thái Lan phải công nhận chính phủ Bảo Đại nhanh hơn. Do chính phủ cần số tiền vay 75 triệu Bạt. Số tiền vay này quốc hội Mỹ sẽ họp để xem xét chuẩn y trong tháng 6-1950, vì vậy Thủ tướng và Hội đồng Bộ trưởng buộc phải công nhận Bảo Đại để được Quốc hội Mỹ thông qua khoản tiền trên. Trong khi đó bốn ông bộ trưởng phản đối nghị quyết đó do nhận thấy vấn đề vay tiền là chuyện mơ hồ, không nên đưa Thái Lan vào sự ràng buộc như vậy. Cuối cùng Thống chế P.Phibun Sôngkham với cương vị Thủ tướng ra chỉ thị công bố công nhận 3 chính thể do Pháp dựng lên là chính phủ Bảo Đại ở Việt Nam, chính phủ Sisavangvong ở Lào và chính phủ Narôđôm ở Campuchia. Sau đó sáng ngày 28-2-1950. Thống chế P.Phibun Sôngkham đưa ra chỉ thị công bố chính thức công nhận 3 chính phủ trên đài phát thanh quốc gia⁽⁸⁾.

Việc đa số thành viên trong chính phủ bỏ phiếu công nhận chính phủ Bảo Đại trong hội nghị cuối cùng ngày 27-2-1950 ông Phôt Sarasin Bộ trưởng Bộ Ngoại giao quyết định gửi đơn xin từ chức ngày vào 1-3-1950. Thống chế P.Phibun Sôngkham đề bạt ông Vorakan Bansa giữ thay chức Bộ trưởng Ngoại giao và tiếp tục khẳng định sự không thay đổi đối với việc phát triển quan hệ của chính phủ Thái Lan với 3 chính phủ thân phương Tây trên ở Đông Dương. Thống chế P.Phibun Sôngkham đã gửi điện tín cùng với lời công bố từ Phủ

Thủ tướng tới Thủ tướng và Bộ trưởng Bộ Ngoại giao ba chính thể trên là ông Nguyễn Phan Long, Thủ tướng và Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Quốc gia Việt Nam của Bảo Đại, ông Bunum Thủ tướng tại Vương quốc Lào và ngài Dênsambô Thủ tướng và Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Vương quốc Khmer về công bố công nhận chính thức của chính phủ Thái Lan. Ngài Nguyễn Phan Long trên cương vị đại diện chính phủ Bảo Đại có điện tín đáp cảm ơn chính phủ Thái Lan⁽⁹⁾.

Kết luận

Như đã nói trên việc Thái Lan công bố công nhận chính phủ Bảo Đại lần này là rất quan trọng đối với việc tìm hiểu lịch sử quan hệ Thái Lan-Việt Nam. Việc công nhận chính phủ Bảo Đại dẫn đến làm giảm mối quan hệ giữa chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hoà do Chủ tịch Hồ Chí Minh lãnh đạo với Thái Lan trong suốt 25 kể từ năm 1950 đến 1975. Điều này còn gây ra nhiều khó khăn và sự chia rẽ trong nội bộ Hội đồng bộ trưởng của chính phủ Thái Lan. Dù đa số bộ trưởng đều đồng ý công nhận chính phủ Bảo Đại, nhưng còn có nhóm phản đối. Vì vậy ý kiến công nhận chính phủ Bảo Đại của Thái Lan năm 1950 có thể nói rằng không phải ai cũng tán thành, đồng ý ngay. Ngoài ra quan hệ giữa chính phủ Việt Nam dưới sự lãnh đạo của vua Bảo Đại và chính phủ Thái Lan đã thiết lập từ thời gian nói trên không phải do yếu tố bên trong mỗi nước chi phối chính mà phần nhiều là do sức ép từ bên ngoài, là làm theo yêu cầu Mỹ để nhận được sự giúp đỡ từ Mỹ. Thông qua vấn đề này chúng ta thấy rằng chính phủ Thái Lan đã đi theo

Mỹ chống lại cộng sản. Điều này góp phần làm tăng đau khổ cho nhân dân Việt Nam trong các cuộc chiến tranh ở Đông Dương do Mỹ phát động sau đó. Dấu sao kể từ khi công bố công nhận Bảo Đại ngày 28-2-1950 trở đi đến trước thời gian thiết lập quan hệ chính thức với nước Cộng hoà Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam tháng 8-1976, Thái Lan còn có quan hệ ngoại giao với các chính thể như Quốc gia Việt Nam (1950-1955), với Việt Nam Cộng Hoà (1955-1975). Phải đợi đến tháng 8-1976 Thái Lan mới chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao với nước Việt Nam thống nhất, nghĩa là cơ hội lịch sử đã bị bỏ lỡ 26 năm rưỡi!./.

CHÚ THÍCH

1. Phòng thư tịch quốc gia. Bộ Ngoại giao số K.T. 81.35/21 về chuyện đời Mr Philip C.Jessup năm 1950. Ông Jessup đến Nhật Bản là nước đầu tiên và đã được gặp trao đổi ý kiến với đại tướng Mc Arthur người chỉ huy quân đội tối cao Đồng Minh chống Nhật tại Tokyo 6-01-1950, sau đó sẽ tiếp tục đi đến đảo Đài Loan và từ đó đi đến Hồngkong, sau đó ông đi thăm các nước theo ấn định sau đây như tới Manila ngày 20-1-1950, tới Sài Gòn ngày 24-1-1950, tới Giacatta (Indonesia), ngày 29-01-1950, đến Singapore ngày 4-2-1950, tới Rangoon (Miến Điện) ngày 7-2-1950 và tới Băng Cốc để cùng vào họp với các đại sứ Mỹ ở khu vực Viễn Đông tổ chức Hội nghị ngày 10-2-1950.
2. Sự công nhận chính phủ Bảo Đại, Báo Xiêmnikon, ngày 12-2-1950. Anh tuyên bố công nhận chính phủ Bảo Đại ngày 7-2-1950. Và, Mỹ tuyên bố công nhận chính phủ Bảo Đại vào ngày 8-2-1950 và coi chính thể này nằm trong Liên Hiệp Pháp. Tiếp theo sự công nhận của Austria, Belgium, Luxemburge và Grece. Chính phủ Ý công nhận chính phủ Bảo Đại ngày 19-2-1950 và Brazil công nhận ngày 26-2-1950. Trong khi đó chính phủ Bắc Kinh của Mao Trạch Đông đã công nhận chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hoà dưới sự lãnh đạo của Hồ Chí Minh ngày 18-1-1950 và chính phủ Liên Bang Xô Viết tuyên bố công nhận chính thể này vào ngày 30-1-1950.
3. Hội đồng bộ trưởng chưa quyết định công nhận Bảo Đại nhưng hợp tác với đồng minh Mỹ, Báo Neoná, ngày 15-2-1950.
4. Hội đồng bộ trưởng thảo luận vấn đề Thái-Việt. Thống chế đề nghị công nhận chính phủ Bảo Đại, Báo Kiệttisák, ngày 13-2-1950.
5. Bốn bộ trưởng sẵn sàng từ chức nếu chính phủ công nhận Bảo Đại ngay, Báo Nakhonsan, ngày 22-2-1950.
6. Khuông nói không nên công nhận Bảo Đại. Báo Xiêmnikon, ngày 17-2-1950
7. Báo Nakhonsan, Ngày 18-2-1950; Báo Dân số, Ngày 20-2-1950
8. Mỹ ép buộc Thái Lan quyết định công nhận chính phủ công nhận Bảo Đại, Báo Neoná, ngày 23-2-1950. Công nhận Bảo Đại vì cần tiền vay của Mỹ, Báo Dân chủ, ngày 23-02-1950.
9. Phòng thư tịch Quốc gia, Phủ thủ tướng (3). S.R.0201.9/11 bí mật tại R.13685/1949 về nền Độc lập Việt Nam ngày 12-9-1949 Phòng thư tịch quốc gia. Phủ thủ tướng (3) S.R.0201.9/11 về hoàn toàn độc lập Việt Nam (lời dịch) điện tín đáp cảm ơn do chính phủ Hoàng Thượng công nhận chính phủ Việt Nam của ngài Nguyễn Phan Long Thủ tướng và bộ trưởng Bộ Ngoại giao đến ngài Thống chế P. Pibun Sòngkham tháng 3-1950. Phòng thư tịch quốc gia. Phủ thủ tướng S.R.0201.37.6/11 tại 1233/1950 về chúc mừng của lãnh đạo Yuôn ngày 1-3-1950.